

ՅԻՍՈՒՍԻ ՄԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Շոշափեցիք զիս եւ յետքս, զի ոգի մարմին եւ ոսկերս ոչ ունի:

Թիսուսի հրաշալի Յարութենէն վերջ, տակաւին հաւատացեալներու և նոյն իսկ առաքեալներու խումբին մէջ անհատներ կային, որոնք երկմտանքի մէջ էին ամենուրեք պատմուող այս հրաշալի դէպքին նկատմամբ: Դիւրին չէր մարսել մարդկային պատմութեան այս անակնկալը, նոյն իսկ անոնց կողմէն որոնց չէր պակասած հաւատքը:

Տակաւին քանի մը օրեր առաջ, անոնք բոլորը կսկիծը սրտերնուն՝ արցունքոտ աչքերով տեսած էին իրենց սիրելի Վարդապետը չարչարանքներու ներքեւ, խաչը ուսին, դէպի Գողգոթայ առաջնորդուիլը: Խորունկ բեկումով նայելէն Անոր տրտում աչքերուն, և ընկճուած իզուր գալարել էին իրենց ձեռքերը և ապա հովիւր գարնուած ոչխարներու նման ցրուել էին ու պահուլտէր:

Բայց յանկարծ Վերնատան կարելի ապահովութեանը մէջ, այժմ կը լսէին իր ձայնը, կը տեսնէին նորէն իր գերազանցօրէն քաղցրացած կերպարանքը, որ անուշ տրտմութեամբ, բայց եղբայրօրէն, կը մեղադրէր զիրենք իրենց կարկամ ու վեհերոտ հաւատքին համար, ու կը հրաւիրէր զիրենք որ մօտենան և շօշափեն զիրնքը և մօտեցնեն իրենց մատները իր վէրքերուն, որոնք կը մնային դեռ բաց իբրեւ գերագոյն ապացոյցներ մարդերու անարգարութեան և խոշտանգումին:

Թիսուս իր Յարութենէն վերջ, իր այս քանի մը երեւումներով, նպատակ ունէր համոզելու իրենները իր վերակենցաղումի իրականութեան մասին: Իսկ ինչ որ այս հրաշալի դէպքէն մնաց իր աշակերտներու և հետեւողներու մօքին ու հոգիին մէջ, իրենց Յարուցեալ Վարդապետը տեսած ըլլալու ստուգութիւնը եղաւ. խորունկ և անայլալ համոզում՝ որ կ'արտայայտուի յաղթանակի ճիշի մը պէս զուարթ և հզօր իրենց խօսքերուն մէջ:

Խնդրոյ առարկայ իրողութիւնը, կեդրոնական կարեւորութիւն ունէր իր աշակերտներու համար, մնացեալ մանրամասնութիւնները որոնք յետոյ չորս աւետարաններու գրութեան ժամանակ և անկէ վերջ խնդրոյ առարկայ եղան, ոչինչ կրնային աւելցնել և կամ պակսեցնել տեղի ունեցած այս փառաւոր իրողութենէն: Աղէտը որ ժամանակաւորապէս վերջ կը դնէր Փրկչի գործունէութեան այս աշխարհի վրայ, ոչ միայն չէր բաժնի իր աշակերտները իրմէն և զիրնքը մեղմէ, այլ աւելի կը միացնէր իր աշակերտներու միտքն ու հոգին իր կենդանի անձին: Թիսուս այս կերպով կ'ապրի ու կը գործէ իր Եկեղեցիին մէջ, շնորհիւ Զօրութեան մը՝ որ կախում չունի ոչ ժամանակէն և ոչ միջոցէն:

Բոլոր անոնք որոնք արդի գիտական մտածողութեամբ կ'ուզեն առարկել Յարութեան, պէտք է նկատի ունենան թէ պատմական դէպք մը, որուն կը վկայեն չորս աւետարանիչները, առաքելական դասը և անոնց ամենէն եռանդուն ներկայացուցիչը Պօլոս առաքեալը չի կրնար հերքուիլ, ճիշդ պատմական

ըլլալուն համար: Պէտք է խորին համոզումով և ստուգութեամբ կրկնել թէ աստուածաբանական ծանօթոյքները կրնան կորսուիլ տարամուծեան մէջ, թէ բարեպաշտութիւնն իսկ կը մթաւնի, եթէ Յարութեան իրողութենէն ի բաց հանուի պատմական հիմը: Եթէ իրողութիւնը առանց զաղափարի, անհոգի մարմին է, զաղափարն ալ՝ առանց իրողութեան՝ իրականութենէ պարպուած ստուեր մըն է ինքնին: Միւս կողմէն սակայն աստուածաշնչական վաւերագրներուն վկայութիւնը անառարկելի է, մանաւանդ Պօղոս առաքեալինը, որ Փրկչի մահէն հազիւ երեսուն տարի վերջ գրուած հանրային նամակի մը մէջ, պաշտօնական ատենագրութեան մը ճշտութեամբ կ'ըսէ թէ Քրիստոս մեռաւ մեր մեղքերուն համար, ըստ Սուրբ Դրոց, Յետոյ թաղուեցաւ: Երկու օր ետքը, սակայն, Անոր Յարութիւնը հաստատուեցաւ, յալորդաբար երեւեցաւ Պետրոսի, տասներկուքին, հինգհարիւր եղբայրներուն, Յակոբոսի և վերջապէս Պօղոսի:

Այնքան ճշգրիտ են այս մանրամասնութիւնները, որ այս բացորոշ իրողութեանց առջև կամ պէտք է խստիւ մերժել Առաքեալը և իր հաւաստումները, որ զլիովին հակառակ է Քրիստոսի կրօնքի պատուին և պատմութեան ու աւանդութեան, և կամ պէտք է ընդունիլ թէ այս զլխաւոր ակնատեսները, բոլորն ալ, զոհեր եղած են պատրանքի մը: և կամ վերջապէս եթէ առաքեալները չեն խաբուած, կը մնայ ընդունիլ բոլոր նախկին քրիստոնեաներուն հետ, անոնց վկայութեան վաւերականութիւնը, թէ այս հաւատքը կը բացատրուի Տիրոջ Յարութեան իրողութեամբը միայն: Հաւատացած են՝ վասնզի տեսած են, տեսած են՝ վասնզի տեսնելու բան մը եղած է, վասնզի Յիսուս, զոր իսկապէս տեսած են, իրապէս գերեզմանէն Յարութիւն առած էր:

Ոմանք, նոյնիսկ հաւատացեալներէն, կը սիրեն ըսել թէ մեր հաւատքին համար բաւական է որ Քրիստոս կենդանի է իր հոգիովը, ինչ որ ըսել պիտի ըլլար թէ մարմնի յարութիւնը մեծ կարևորութիւն մը չունի: Սակայն պէտք է շեշտել թէ այդպէս չէր առաքելոց և նախնի եկեղեցիին հաւատքը: Որովհետև այն մտածումը թէ Յիսուս կրնայ վերապրիլ միայն իր հոգիովը՝ տեղ չի կրնար գտնել մանաւանդ Պօղոսի մտքին մէջ: «Եթէ Քրիստոս չիցէ յարուցեալ, ընդունայն են հաւատքն ձեր, և ի մեղս ձեր կայցեք»: Եթէ Քրիստոս յարութիւն առած չէ, ոչ միայն մեր մէջ չի կրնար ունենալ այն ներգործութիւնը զոր մենք կ'ենթադրենք, այլ ընդմիշտ բաժնուած կը մնայ անիկա իր եկեղեցիէն, վերջնականապէս ընկուզուած մնալով գերեզմանին, ու մենք, իր կարծեցեալ աշակերտներս, առանց Աստուծոյ և առանց յոյսի կը մնանք եկեղեցիին մէջ:

Ահա թէ ինչո՞ւ իր աշակերտները լեցուած էին գերմարդկային զօրութեամբ մը, որ մինչև այն ատեն վախկոտ ու դողահար այդ մարդիկը գօտեպընդեց ու մազնիսացուց և մղեց բացայայտ քարոզելու զաղափարներու մասին՝ որ մինչև այն ատեն զիրենք վերապահ կը թողուր: Ի՞նչ էր ուրեմն այն անսովոր ու ձգողական ոյժը որ հազարաւորներ իրենց կ'առաջնորդէր, և այն հաւատքը որ սիրով մահուան կը տանէր զիրենք, զարմացնելով ժամանակի հեթանոս իմաստասէրները, եթէ ոչ այն խորունկ հաւատալը թէ Յարութեանէ վերջ իրենք տեսած ու շօշափած էին իրենց Տէրը և հպած իր վէրքերուն:

Չկայ աւելի մեծ և յուզիչ փաստ քան վերքին ապացոյցը. ամէն ինչ կարելի է մոռնալ կեանքի մէջ, բայց երբեք վէրքը, ցաւը, արիւնը, ու անոնք

տեսած էին ցաւը, արիւնը և վէրքը իրենց Տիրոջ։ Արիւն մարտիրոսաց սերմ հաւատացելոց ըսած են հինները, և ասիկա իրականութիւն է։ Ի՞նչ են ապացոյցներդ, հարցուցած էր Նաբոլէոն իր մէկ սպային, որ պատերազմէն վերջ վարձատրուելիքներու ցանկին մէջ չէր անցած, ու սպան բացած էր իր կուրծքը և ցոյց տուած էր իր վէրքերը, և այս՝ բաւական եղած էր որ ինքը կայսրէն ընդունի մեծագոյն պարգեւը։

Յիսուսի Յարութեան հրաշափառ տօնին մէջ, մէկ կողմէն կեանքի գեղեցկութիւնը և միւս կողմէն Աստուծոյ սէրը այնքան հրաշալիօրէն կ'ապացուցուին, որ մարդկային իւրաքանչիւր արարքը, Սիրոյ և ծառայութեան անձնիւր գործը նոր արժէքով կ'երևի, առանց յոգնեցնելու և յուսահատեցնելու զմեզ կեանքի նեղութիւններուն և տառապանքներուն առջև։

Գերեզմանը սկզբնակէտ մը եղաւ Յիսուսի կեանքին, և անով մարդկային կեանքին։ Հոն ուր վերջացած կը կարծուէր իր կեանքն ու գործը, նոյն այդ թափուած Գերեզմանէն պիտի վերանորոգուէր անոնց զօրաւոր ու հրաշալի իրականութիւնը։ Յիսուսի Յարութիւնը այլաբանութիւն մը չէ, այլ իրականութիւն մը, որ պատուած է այլևս մահուան վարագոյրը և միացուցած իրարու ընդմիջտ կեանքը անմահութեան, ժամանակը անժամանակին։

Այս տեսակէտով պէտք է ըսել թէ մենք եղած ենք ժողովուրդ մը, որ շատ գերեզմաններ է ունեցեր, ինչպէս հողին վրայ, այնպէս ալ իր հոգիին մէջ, և եթէ կրցեր է ապրիլ դարերով, պատճառը այն է որ զանոնք բնաւ զոցուած չէ նկատած, ընդհակառակն՝ անոնց մէջէն տեսած է ապագան և շարունակած իր կեանքը։ Հաւատացած է Յիսուսի Յարութեան, անոր բացուած Գերեզմանին, և երգած իր հոգիին խորէն, փառք հրաշալի Յարութեան և ատով հաւատացած իր Յեղի Յարութեան։

Թարգալից մատներով մօտենանք մեր Տիրոջ, Զատիկի այս ծաղկած ու զուարթարար օրուան մէջ, և շօշափենք իր վէրքը ու կասկած չունենանք իր մասին։ Թօթափենք մեր հոգիէն անհաւատութեան և կասկածի մութ ստուերները, և նման Յիսուսի Գերեզմանը պահող զինուորներուն, հաւատանք իր ուժին ու զօրութեան, երբ տեսան զինքը կենդանի ու յաղթական Գերեզմանի մուտքին։

